densitat més gran i per això s'hi dedica més espai: és el cas de Caldes de Montbui i el de Bigues i Riells, que té, entre altres, l'exemple singular de Sant Miquel del Fai; o dels diversos pobles del Montseny, dels quatre del Moianès i de la vall del Congost des d'Aiguafreda a Canovelles. I hi ha encara més de vint monuments, d'història poc o molt coneguda, dels quals no es conserven restes romàniques o, alguna vegada, de cap més època, si és que no se'n desconeix fins i tot l'emplaçament.

El volum conté, en quadres incorporats a la part històrica, la relació completa de tots els monuments de què es té notícia, encara que no existeixin, i d'aquests precisament, que no apareixen a l'estudi monogràfic, es fa un resum de tot el que se'n sap. Hi ha també mapes i textos documentals, especialment consagracions d'esglésies, amb l'original en llatí i traducció catalana; i, quan s'escau, els arbres genealògics d'algunes famílies senyorials.

Una extensa bibliografia general —a més de l'específica esmentada a cada estudi— l'índex alfabètic de monuments i el dels textos complementaris tanquen aquest llibre exel·lent.

Joan Ruiz i Calonja

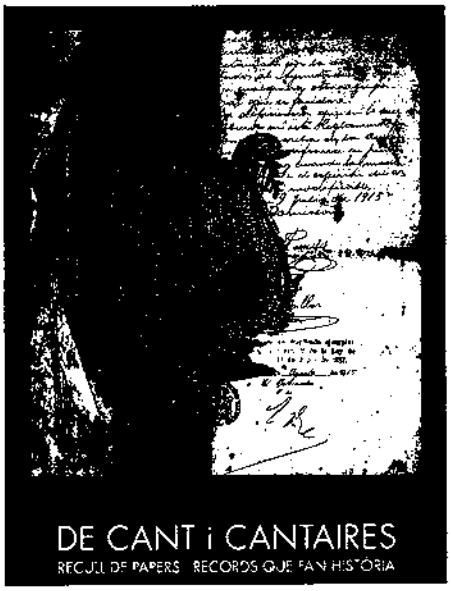
DE CANT I CANTAIRES. RECULL DE PAPERS I RECORDS QUE FAN HISTÒRIA

Carme Clusellas i Pagès

Agrupació Coral Cardedeuenca

Cardedeu, 1991

Un conjunt de circumstàncies han afavorit la publicació d'aquest llibre: Efemèrides de l'Agrupació Coral Cardedeuenca, amb setanta-cinc anys curulls d'experiències; la presència encara activa i important d'aquesta entitat a la vida municipal actual; la iniciativa d'un grup de persones que endegaren el projecte del treball de la recerca de la història de la Coral i hi col·laboraren; la investigació i redacció final del llibre a càrrec de la historiadora Carme Clusellas i Pagès.

Una colla d'aspectes que han donat lloc a un resultat ben reixit a través del llibre *De cant i cantaires...* per diverses característiques. D'antuvi el tractament inicial on els orígens de la Coral s'emmarquen en el fenomen musical i del cant al país des de començament de segle, i on apareixen diverses dades sobre la vila de Cardedeu en aquella època, alguns personatges, els primers passos, en definitiva, de la Coral i les seves primeres actuacions. Un segon tractament ben definit del llibre es troba en el llarg període que va de 1916 fins a l'esclat de la Guerra Civil, l'any 1936. Les dades aportades per Clusellas desgranen l'empenta dels membres de la Coral, amb aspectes tan plaents pels records de molta gent, com poden ser les excursions o les vetllades lírico-teatrals a l'entorn del grup de cantaires. Entre 1940 i 1960, la història s'escola amb l'estudi de la reorganització de l'Agrupació al llarg d'una dilatada postguerra que tant afectà les institucions i les agrupacions del país, i on la Coral, malgrat tot, celebrà els 50 anys de la seva existència. El treball de Clusellas fa un nou apartat d'ençà de l'acabament de la dècada del seixanta, s'endinsa en l'estudi d'una nova etapa que cobreix el període 1970-1987, i ens aporta dades tan plurals com l'entrada de veus femenines o canvis diferents, aspectes tradicionals que mostren les vivències de l'entitat malgrat les anotacions fetes al llarg del

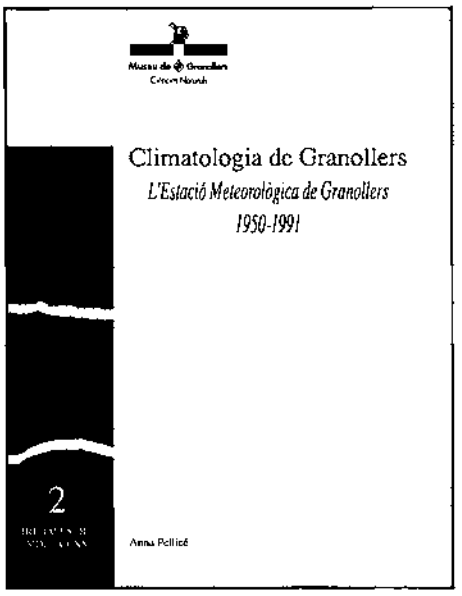
temps que va entre 1977 i 1987, sobre una crisi ben palesa que no és suficient per evitar la força de les arrels de l'Agrupació i el seu creixement. Una darrera part titulada «Una jove Coral de 75 anys», pot servir de magnífic colofó al treball que clou amb una sèrie de dades sobre la situació actual de l'entitat.
Un dels molts encerts del llibre ha estat el material gràfic i fotogràfic que il·lustren moltíssimes de les seves pàgines. S'agraeixen els llibres d'aquesta mena, on el disseny és un suport ben fet i ben distribuït, que dóna ajuda a les aportacions històriques i amb un clar objectiu de divulgació. Permet, això, que creixi l'interès, i atenua la dimensió històrico-cronològica del treball, que en bon encert, Clusellas pal·lia sovint donant-nos unes dades que ens expliquen aspectes de la vila amb d'altres d'interès més global. Sense menysprear el treball d'equip fet en l'estudi —ben lloable per altra banda— es troba a faltar, però, el nom de l'autora a la part exterior del llibre o en el seu llom, mancança que opino que no es pot permetre en publicacions d'aquestes característiques.
Al final del llibre, Carme Clusellas dóna dades sobre Bibliografia General i sobre la documentació i fonts de consulta fetes per la investigació, fet que permet confrontar i ampliar el treball si és que en algun moment algú vol fer-ho. Destaco això, perquè el rigor de les dades aportades per Clusellas són perfectament comprovables en els fons documentals explicats en el llibre, i per remarcar de nou, tot i que és prou sabut, que Carme Clusellas és exigent amb els seus treballs i els resultats finals als quals ens té avesats són més que bons. Aquesta historiadora d'Art, amb estudis i coneixements, a més, de conservació i restauració de béns mobles i pintura, ha fet una esplèndida incursió en la micro-història del país, i en concret amb un treball que ens descobreix una part essencial de la vila de Cardedeu.

Joan Garriga i Andreu

CLIMATOLOGIA DE GRANOLLERS L'ESTACIÓ METEOROLÒGICA DE GRANOLLERS, 1950-1991

Anna Pellicé

Treballs del Museu de Granollers-Ciències Naturals núm. 2
Granollers, 1993

Els que ens dediquem a la meteorologia agraïm la publicació de llibres com aquest d'Anna Pellicé. Per a molts, un observatori meteorològic, pot semblar un lloc sense cap mena d'importància, però la seva significació és gran a l'hora de conèixer el clima d'una localitat i d'una comarca. A més a més, un observatori meteorològic és la base dels models numèrics de predicció o mapes del temps que serveixen per saber quin és l'estat de les capes atmosfèriques i la seva evolució futura. A Catalunya, un observatori és encara més important, ja que ens permet conèixer millor la climatologia d'aquest país tan complicat meteorològicament parlant.
Aquest acurat recull d'Anna Pellicé, de dades meteorològiques de l'observatori de Granollers, ens acosta molt més al que sabiem de forma molt general i no gaire completa del clima de Granollers i de l'àrea del Vallès Oriental i ens ho clarifica. Ara, amb aquest, podem aprofundir enormement en el coneixement de totes les variables meteorològiques i el seu comportament a la capital del Vallès Oriental.
Es tracta d'una obra que pot ser consultada per qualsevol persona interessada en el tema. Des d'un simple tafaner, que vulgui descobrir fets curiosos o recordar les grans nevades, els grans freds o les grans pluges, passant pels entesos en la matèria que vulguin utilitzar les dades pels molts i variats estudis que es poden fer, o persones, que per la seva activitat econòmica, necessitin saber els trets climàtics d'aquesta ciutat d'una forma acurada, precisa i completa, tal com està exposat en aquest magnífic recull de l'Anna Pellicé.
Del llibre, als que no hi sou entesos, us recomanaria la part que tracta sobre fets curiosos i efemèrides ja que tots els que han passat durant les darreres dècades hi són presents i a més a més, amb unes magnífiques fotografies, que corresponen a les tràgiques inundacions de l'any 1962 i a la gran nevada del mes de desembre del mateix any. Als entesos és difícil recomanar-los una part del llibre, ja que des de